

העניין בבירור כללי הבוררות של ICC

לקהילת העסקים ולעורכי הדין בישראל מומלץ לאמץ את כללי הבוררות המקובלים בבית הדין הבינלאומי של ICC. הם עשויים לחולל מהפכה של ממש במשק הכלכלי בישראל

עו"ד רונן סטי,

מקצועיות ובראשן הליך בוררות ראוי.

בוררות ב-ICC - יתרונות מרכזיים

בשנת 1923 הוקם בפריז בית הדין הבינלאומי לבוררות של לשכת המסחר הבינלאומית. עד היום התנהלו בחסות בית הדין הבינלאומי לבוררות יותר מ-14,500 בוררות, ביותר מ-20 שפות, ובהן היו מעורבות יותר מ-180 מדינות ואוטונומיות.

בכנס שנערך בחודש פברואר השנה במלון בתל אביב הציג כבי נשיא בית הדין הבינלאומי לבוררות של ICC פרופי פייר טרסייה - במעמד נשיא ICC - ישראל, האלוף במילי ארון שחור, מזכ"ל ICC - ישראל, מר ברוך מזור, ויו"ר ועדת הבוררות הבינלאומית ICC - ישראל, עו"ד גדעון פישר - את תפיסת עולמו ואת יתרונותיו של מוסד מפואר זה ובהם:

1. ניהול בוררות מקצועי וברמה הגבוהה ביותר, באמצעות בוררים מן השורה הראשונה ממדינות שונות ובעלי בקיאות בתחום הסכסוך, אם זה בורר יחיד ואם צוות של שלושה בוררים.
2. חובת נימוק פסק הבוררות - כלל 25 לכללי הבוררות של ICC מטיל חובה על הבורר לנמק את פסק הבוררות. כך למדים הצדדים לא רק מהי "השורה התחתונה" אלא גם על דרך חשיבתו של הבורר והפעלת שיקול דעתו.
3. מתן פסק בוררות בתוך שישה חודשים ממועד תחילת הבוררות - תקופה שבדורי ICC מקפידים על יישומה. הארכת תקופה זו אינה אוטומטית, אלא היא מותנית בפניית הבורר בבקשה מנומקת לקבלת ארכה מבית הדין הבינלאומי של ICC.

קהילת עורכי הדין בעולם ברורה הדרך לפתרון סכסוכים בין-לאומיים: בוררות. הכתובת המקובלת על רבים גם היא אחת: בוררות בבית הדין הבינלאומי של לשכת המסחר הבינלאומית, The International Court of Arbitration of the International Chamber of Commerce (the ICC). האם לא ראוי שניישם כללי בוררות מצליחים אלו בבוררות הנוהגת בישראל? האם לא הגיעה העת להתאים את אופיו של הליך הבוררות בישראל וכלליו לצורכי קהילת העסקים ועורכי הדין בישראל? נקודת מפנה

המציאות בבתי המשפט בישראל

בישראל מנמים עם קהילת השפיטה המוכבדת שופטות ושופטים ראויים, מקצועיים ומסורים. מדינות רבות היו מתגאות בקהילה איכותית כזו. עם זאת, כשם שמנצח מבריק ככל שיהיה, אינו יכול לצצח על חמש תזמורות בערב אחד, כך קיימות מגבלות הנוגעות למספר הסכסוכים שניתן לפתור בעת ובעונה אחת, באופן מקצועי וממצה.

לאחרונה פורסם כי בישראל ממתינים בבתי המשפט 529,639 תיקים להכרעה, מהם 317,413 בבתי משפט השלום, ב-40,000 בבתי המשפט למשפחה, מספר דומה בבתי הדין לעבודה וב-35,000 בבתי המשפט המחוזיים. 10 מיליארד ש"ח הם סך כל התביעות האזרחיות שמטופלות למעלה מחמש שנים². בבית משפט מחוזי בישראל ממתינים ב-30 חודשים בממוצע למתן פס"ד. לאן פנינו מועדות? באין מהפכה של ממש הרי פנינו מועדות לעומס רב יותר ולצורך בחלופות

10 מיליארד ש"ח הם סך כל

התביעות האזרחיות המטופלות יותר מחמש שנים. בבית המשפט המחוזי בישראל ממתינים כ-30 חודשים בממוצע למתן פסק דין

1. שותף ומנהל של מחלקת בוררות, ויושב סכסוכים במשרד עורכי הדין גדעון פישר ושות'. בורר ומגשר עסקי וחבר בוועדת הבוררות הבינלאומית, ICC - ישראל.

2. ידיעות אחרונות, ביום 31.7.07

לעניין זה ראה כלל 24 לכללי ICC:

"Article 24

1. The time limit within which the Arbitral Tribunal must render its final Award is six months. Such time limit start to run from the date of the latest signature by the Arbitral Tribunal or the parties of the Terms of Reference or, in the case of application of Article 18 (3), the date of notification to the Arbitral Tribunal by the Secretariat of the approval of Terms of Reference by the Court.

2. The court may extend this time limit pursuant to the reasoned request from the Arbitral Tribunal or on its own initiative if it decides it is necessary to do so".

4. בחינה מקצועית מקדימה של פסק הבוררות טרם חתימתו - בית הדין של ICC, שמכהנים בו עשרות בוררים מובילים, בוחן את טיוטת פסק הבוררות שחיבר הבורר. קריאה ובחינה מקדימה זו מבטיחה שהבורר יערוך את פסק הבוררות הסופי באופן העולה בקנה אחד עם הדרישות הנוגעות לעריכתו הצורנית (form). נוסף על כך, רשאי בית המשפט להעיר הערות הנוגעות לפסק הבוררות, לעיונו של הבורר וזאת בלי להתערב בשיקול דעתו.

כלל 27 לכללי הבוררות של ICC:

"Article 27

Scrutiny of the Award by the Court

Before signing any Award, the Arbitral Tribunal shall submit it in draft form to the Court. The Court may lay down modifications as to the form of the Award and, without affecting the Arbitral Tribunal's liberty of decision, may also draw its attention to points of substance. No Award shall be rendered by the Arbitral Tribunal until it has been approved by the court as to its form".

5. חובת ההצהרה של הבורר בדבר הימנעות ממצב של ניגוד עניינים בתחילת הבוררות - כלל 7 לכללי ICC מתנה את מינויו של הבורר בהצהרה אקטיבית בדבר הימנעות מניגוד עניינים.

6. ניהול אדמיניסטרטיבי קפדני של הליך הבוררות באמצעות מזכירות בית הדין הבין-לאומי - מזכירות זו, שנמנים בה עשרות עורכי דין, מלווה את הליך הבוררות ואת הבורר ויש לה סמכויות אכיפה ומעקב הנוגעות לניהולו של הליך הבוררות בעניינים מנהליים, בלבד, כגון הקפדה של מועדי הגשת כתבי הטענות,

טיפול בענייני שכ"ט (ללא מעורבות הבורר), עמידה קפדנית על קיום לוחות זמנים ובכלל זה מתן פסק הבוררות במועדו.

אימוץ יתרונות בוררות ICC בישראל

מתוך הבנת עקרונות כללי הבוררות של ICC והכרתם, מתבקש אפוא שנאמץ את ההוראות המתאימות, בין בחקיקה ובין בהסכמי בוררות הנערכים בישראל, מקומיים ובין-לאומיים. להלן כמה דרכים לשיפור הליכי הבוררות בישראל, אם כי חלקן ניתנות ליישום באמצעות מחלוקת A.D.R בעיקר, הפועלת במשרד עורכי דין: אפשר גם אחרת.

1. חיוב הבורר בחוק הבוררות לנמק את פסק הבוררות- המצב הקיים בחוק הבוררות, התשכ"ח - 1968, שעל-פיו באין הוראה אחרת אין הבורר חייב לנמק את פסק הבוררות, שייך לתקופה קדומה. הדבר גורם לפגיעה מהותית באמון הציבור בהליך זה, בייחוד כאשר ברירת מחדל זו מובנת לצדדים רק לאחר שהחל הליך הבוררות, וגרוע מכך - לאחר שנתקבל פסק הבוררות.

כיום, יש לקבוע כלל זה בהסכם בוררות וצריכות להיות נסיבות חריגות כדי לסטות ממנו.

2. ביקורת טיוטת פסק הבוררות או הפסק עצמו - כיצד חש בעל דין שקיבל לידיו פסק בוררות שגוי המחייב אותו בתשלום מאות אלפי דולרים בגלל תפיסה מוטעית של

הבורר: בורר שכח בהיסח הדעת לעיין בתכנית בניין של עסקת קומבינציה ושגה בקביעת שווי השטח

המבונה שזכאי לו בעל הקרקע³; או מקרה שבורר התרשם כי מחזור המכירות של חברה מסחרית מייצב את הרווח שלה. תוצאות אלו עשויות להיות הרות גורל ויש בהן כדי להנציח עוול שמקורו בטעות אנוש.

בית המשפט קבע זה מכבר כי טעויות הבורר אינן עניין להתערבות בית המשפט. כדברי כבי השופט תיאודור אור בפרשת נתיבי איילון כי שטאנל⁴: בית המשפט אינו משמש ערכאת ערעור על הכרעת הבורר, אפילו אם זה טעה טעות של ממש בהכרעתו. סבורני כי ניתן וראוי לאמץ את מודל בוררות ICC על מנת שפסק הבוררות יעמוד בהצלחה במבחני הפסיקה. זאת באמצעות ניסוח הסכם בוררות מקצועי שיאפשר את בחינת טיוטת פסק הבוררות בידי בורר נוסף, לאו דווקא בכיר יותר. קריאה מקדימה ומתן

חיוב הבורר בחוק הבוררות לנמק את פסק הבוררות: "... הבורר יהיה חייב לנמק את פסק הבוררות

בורר נוסף יהיה רשאי לבדוק את טיוטת פסק הבוררות

3. ראה פסה"ד בעניין רע"א 1573/00 דוידסון נ' שויפי (לא פורסם).

4. רשות ערעור אזרחי מס' 87/113 חברת נתיבי איילון בע"מ נגד יהודה שטאנל ובניו בע"מ, פ"ד מה (6), עמ' 511.

ביוקרתו של מוסד זה ובאמון הציבור בו.⁴ קביעת מגבלת זמן למתן פסק הבוררות בהסכם הבוררות - בהסכמי בוררות רבים יש סעיף שעל-פיו הבורר אינו מוגבל במועד למתן פסק הבוררות. כך, לא פעם קורה שבעל דין ממתין לפסק הבוררות תקופה בלתי סבירה. במקרים מסוימים מתארכת תקופה זו לחודשים רבים ואף לשנים. בורר שאינו נותן את פסק הבוררות בתוך תקופה סבירה ממועד סיום הליכי הבוררות חוטא לקוד האתי הבלתי כתוב, המחייב את הבורר בעבודתו. יש להערכתו לקבוע בהסכם הבוררות תקופה בת 60 יום למתן פסק הבוררות בהסכם הבוררות. הארכה מוגבלת ל־30 עד 60 ימים נוספים תתאפשר בהודעת הבורר, לפי מורכבות התיק. להערכתו, ראוי אף לתקן את כללי האתיקה של לשכת עורכי הדין, שעל-פיהם חריגת בורר שהוא עורך דין מתקופה סבירה למתן פסק הבוררות כאמור לעיל תהווה עבירה אתית. סבורני שהדבר יתרומם ליצירת איזון בריא ביחסי הבורר ובעלי הדין.

סוף דבר

המציאות בישראל ובעולם מחייבת ליצור הליכי בוררות שנותנים מענה הולם לצורכי הקהילה העסקית. על הדבר להיעשות בהליכי חקיקה אך בראש ובראשונה ביצירת הסכמי בוררות "חכמים" ואפקטיביים כמו כללי הבוררות של ICC. למחלקות A.D.R במשרדי עורכי דין עשויה להיות תרומה חשובה לניהולה של בוררות מקצועית וליישומה "כדת וכדין" בידי עורכי דין בעלי יכולת מומחית במקצוע חשוב זה.

הערות עשויים למנוע טעויות קולוסאליות הנוגעות לתוכנו של הפסק או לתקינותו. התשלום הנוסף שיידרש בעבור שירות זה הוא כאין וכאפס לעומת הנזק שביתן למנוע בטכניקה זו.

טכניקה זו ישימה ביותר בעת קיומה של מחלקת A.D.R במשרד עורכי דין, שבה פועלים יחדיו מומחים בתחום הבוררות. "קבאת הסופרים" עשויה, לכל הפחות, למנוע טעויות דרמטיות מן הסוג הנ"ל וגם לטעת בבעלי הדין ביטחון שמסלול של היגיון בריא יעבור כחוט השני בפסק הבוררות.

יתרה מזו, במקרים מורכבים שבהם לא מיושמת גישת ICC כמוצע לעיל, ראוי שיסימו הצדדים בהסכם הבוררות על זכות ערעור בפני בורר נוסף וכי פסק הבוררות ייכנס לתוקף לאחר בחינת ערכאה זו. סמכויותיה יהיו כמוגבלות לתיקון פסק הבוררות רק אם נפלה בו טעות של ממש שנוגעת לגוף הסכסוך.⁵

להסרת ספק, איני סבור שיש ליישם ערכאת ערעור על כל הליך בוררות אלא רק במקרים שהצדדים מעוניינים בבחינה כזו ורק אם הביאו זאת לידי ביטוי, מראש ובכתב, בהסכם הבוררות שהתחייבו בו או בסעיף הבוררות החוזי.

3. חובת גילוי נאות, בכתב, של בעלי הדין והבורר בתחילת הליך הבוררות - הסכם הבוררות יפרט הצהרה בכתב של בעלי הדין והבורר בכל עניין, אם קיים, שיש בו כדי להוות עילה לחשש מניגוד עניינים. באופן זה תרוסן הגישה של "חיקוש" קשרים כלשהם מעברם של הצדדים או מעברם של הבורר, שיש בה כדי לפגוע

5. ראה לעניין זה הצעת חוק הבוררות (ערעור על פסק בוררות), התשס"ו - 2006, אשר הוגשה ביוזמת חברי הכנסת בדעון סער ועמירה דותן.

מינוי חדש לעו"ד רונן סטי בפריז

עו"ד רונן סטי, חבר ועדת הבוררות הבין-לאומית ICC-פריז וראש מחלקת הבוררות ויישוב סכסוכים במשרד עוה"ד גדעון פישר ושות' מונה, על פי פניית הוועדה, לכהן בתפקיד הנציג הישראלי לעריכת דו"ח משפטי בדבר סדרי הדין הלאומיים לאישור פסקי בוררות זרים בישראל. הדו"ח מחובר על ידי חברי ועדת המשנה של הוועדה הבין-לאומית (The ICC Commission on Arbitration) לעניין כללי הדין הלאומיים להכרה ואכיפת פסקי בוררות זרים לפי כללי אמנת ניו יורק משנת 1958.

נציגים מקבילים מקרב 63 מדינות מונו ופועלים, כל אחד ממדינתו, לחבר יחדיו דוח בין-לאומי אשר יפרט את התהליכים לאישור פסקי בוררות זרים בכל אחת מן המדינות. כך למעשה, תיצור ועדת הבוררות הבין-לאומית של ICC בפריז אוגדן רב-לאומי ראשון מסוגו לאישור פסקי בוררות היוצאים תחת ידי בוררי ICC ובוררים בין-לאומיים אחרים ברוב מדינות העולם.

לנוכח העובדה כי מדובר בפסקי בוררות בין-לאומיים, שניהולם אף מתקיים באמצעות בוררים ישראליים, קיימת חשיבות רבה לדיוח הנ"ל, שבאמצעותו יהיו סדרי הדין לאישור פסקי בוררות נגישים יותר לעורכי הדין וללקוחותיהם.